

AZ IDÓGAZDÁLKODÁS ABC-JE
Winfried U. Graichen közreműködésével

Vállalva a szokatlantól való idegenkedés ódiúmat: ez alkalommal egy látszólag nem „ide illő” könyvre szeretnénk felhívni kollégáink figyelmét. Tesszük ezt azért, mert meggyőződésünk: napjaink „menedzser szelleme” az iskolákat sem kerülheti el. Egyre több szó esik már ma is arról: hogyan válhat iskolamenedzserre az igazgató; hogyan menedzselhetjük a mind nehezebb gazdasági helyzetben lévő iskolánkat, saját osztályunkat; hogyan készíthetjük fel tanítványainkat egy ma még újfajta, de egyre nagyobb teret hódító szemléletmódra.

Szaporodnak a menedzser kézikönyvek, a tanácsok, ötletek egy „újfajta” — vállalkozói-menedzseri — magatartás kialakítását célul tűzve. Ezeket a könyveket lapozgatva, megállapíthatjuk: szinte minden szerző kulcsproblémának tartja az *időt*, az idővel való gazdálkodást.

Lothar J. Seiwert könyve arra vállalkozik, hogy rádöbbenetsen bennünket: „Az idő a legdrágább kincsünk... *Az idő értékesebb, mint a pénz.* Időtökénket gondosan kell befektetnünk... Az idő nem vásárolható meg, ... nem takarítható meg, és nem raktározható, ... nem szaporítható. *Az idő folyamatosan és visszafordíthatatlanul múlik.*” (13. o.)

Az idő olyan tőke, aminek a „befektetését”, a vele való okos gazdálkodást meg lehet, és meg kell tanulni — felnőtteknek és gyerekeknek egyaránt. Ebben kapunk segítséget, ebből a „munkafüzetnek” is tekinthető könyvből.

Csak helyeselni tudjuk a szerző kiindulópontját: „Ha azt akarjuk, hogy életünk a maga teljességében sikeres legyen, jól átgondolt idő-, illetve *életelveket* kell kialakítanunk: a rendelkezésünkre álló időt tudatosan kell bevetnünk szakmai és személyes céljaink elérése érdekében. Csak így lehet összhangot teremteni egyrészlől napi feladataink és tevékenységünk végzése, más részlől személyes megelégedettségünk és egyéni boldogulásunk között.” (16. o.)

E sorokat olvasva, bizonyára sok kollégának felidéződtek Makarenko szavai a perspektíváról, a távlatról, a holnapi nap örömről. Szerinte: „Embert nevelni annyi, mint a távlati vonalakat kialakítani benné. Az emberi élet igazi hajtóereje a holnap öröme. A pedagógiai gyakorlatban a holnap öröme a munka egyik legfontosabb objektuma. Először is: szervezzük meg magát az örömet, hívjuk életre, és tüzzük ki, mint valóságot. Másodszor: az öröm egyszerűbb fajtáit alhatatosan igyekezzünk bonyolultabbá és emberileg jelentősebbé változtatni. Hiszen: az ember nem tud úgy élni, ha nincs kilátása valami örvendetes dologra. Az igazi

öröm a holnapi nap öröme. A pedagógus feladata a holnap örömeinek megszervezése.”

Bizonyára, sokan egyetértenek azzal a megállapítással, hogy gyermekeink nagy részének — sajnos — „mindegy mindegy”; nincs véleményük, nincs meggyőződésük; nincsenek határozott vágyaik, célkitűzéseik. Javasoljuk kollégáinknak, segítségünk tanítványainknak. — (Még azon az áron is, hogy először nekünk, magunknak is tanulni kell!)

A „Határozzon meg célokat!” című fejezet mottojául a szerző Mark Twain sorait választotta: „Miután a célt végleg szem elől tévesztettük, megkettőztük erőfeszítéseinket.”

Miendezt meggyőződés alátámasztja az alábbi fejtegetés. A célok kihívást jelentenek minden érintett számára, és cselekedeteket váltanak ki: tudjuk, hova akarunk eljutni, és milyen végső állapotot kell elérnünk. A célok mércéje is annak a teljesítmény értékeléséhez. — Ha azt akarjuk, hogy életünk a maga teljességében sikeres legyen, jól átgondolt koncepcióra kell alapoznunk, vagyis világos szakmai és személyes célokra, melyek elérésére tudatosan törekszünk. (22—23. o.)

Tervezzon írásban, az írásbeli tervezés időnyereséget jelent: — szólít föl a szerző, majd napi tervek készítésére ösztönöz bennünket. Mint írja: „Ha elkezdünk időtervel dolgozni, a bekapcsolódás első és legfontosabb lépéseként ajánlatos minden egyes nap megtervezése. A nap a rendszeres időtervezés legkisebb és átlátható egysége. Minden napot újra kezdetünk, ha az előző sikertelenül ért véget. Aki napjának alakulását nem tartja kézben tervezéssel, hosszabb időszakra szóló terveket sem tud betartani.” (30. o.)

Ügyeink rangsorolásának kérdésével foglalkozik a következő fejezet. Mindannyian elgondolkodhatunk az itt idézett — Peter Drucker-től származó — gondolatot: „Jobb, ha a megfelelő munkát végezzük, mintha valamilyen munkát megfelelően végzünk.” Érdemes kicsit hosszabban idéznünk: mik is a rangsorolás előnyei? Mint írja: „Feladatainak rangsorolásával biztosíthatja, hogy: először csak a fontos vagy szükséges feladatokkal foglalkozzon; a feladatokat adott esetben sürgősségi sorrendben dolgozza fel; mindig csak egy feladatra összpontosítson; a kitűzött célokat adott körülmények között, a lehető legkönyebben érje el; azokat a feladatokat, amelyekkel Önt és egyéni teljesítményét mérik, ne hagyja elintézetlenül.” (36. o.) A rangsorolás egyik módja az ABC-elemzés, ami fontossági sorrend felállítását jelenti. „A” — a kiemelkedően fontos; „B” — a fontos és „C” — a kevésbé fontosak. Ugyanakkor figyelmeztet az ABC-elemzés nem jelenti azt, hogy csak az „A” feladatokat kell elintéznünk, a „C” feladatokról pedig teljesen lemondhatunk, hanem azt, hogy mindezen tevékenységeket értékük rangsorolásával kiegyensúlyozott

arányban, helyes fontossági és időrendi sorrendbe állítsuk, napi intézésük megkönnyítése céljából! (37—38. o.)

A „Kezdje kellemesen a napot!” címet viselő fejezet minden sorát ajánlom felnőttek, gyerekek egyaránt! Ha nagyon ösztintek vagyunk saját magunkhoz: bevallhatjuk: még mi, pedagógusok sem mindig ügyelünk reggelente a „kényelmes felkelésre; egy kellemes reggelire a családdal; a frissítő tisztálkodásra és testápolásra; a rohanás nélküli munkába utazásra”. Osztályfőnöki órán, napköziben, szünetben beszélgetve tanítványainkkal, gyakran tapasztalhatjuk: milyen sok gyerek jön alvatlanul, fáradtan, reggeli viták-veszekedések után az iskolába.

A szerző szerint, mindenkinek „Meg kellene próbálnia, hogy mindennap valamilyen kellemes élményt szerezzen magának, hiszen a külvilághoz és ezen belül napi feladatainkhoz való hozzáállásunk mértékadó szerepet játszik sikerünkben vagy balsikerünkben.” Vajon, képek vagyunk-e legalább mi, pedagógusok a „három pozitív tett szabályát” betartani. Nevezetesen: „mindennap tegyen valamit, ami nagy örömet okoz Önnek; mindennap tegyen valamit, ami személyes céljaihoz érzékelhetően közelebb viszi; mindennap tegyen valamit, ami kikapcsolódást nyújt a munka után.” (41. o.)

Számtalan pedagógiai-pszichológiai problémát vet föl a következő fejezet is. Mindegyik címe egy-egy tanács: ügyeljen a teljesítménygörmébe; tartalékoljon egy csendes órát; vezessen a feladatok megszűnésével; használjon időtervnaplót. (44—64. o.)

„Minden dolog nehéz, mielőtt könnyű lesz” — ezzel a perzsa mondással kezdődik a „Maradjon következetes” című záró rész. A szerző meggyőzően szedi csokorba a rendszeres időgazdálkodás előnyeit; ezek közül is az időnyereség szerepét. Mint írja: „Az időtervezési technikák és munkamódszerek sikeres alkalmazása esetén 10 és 20% közötti időt takaríthat meg — minden nap! ... a következetes időgazdálkodás nemcsak az áttekinthetőség, a tervezés és az ellenőrzés érezhető javulását hozza magával, hanem ráadásul, a kapkodás és a stressz megszűnését, erősítve ezzel a pozitív, optimista életérzést. ... Nem feltétlenül szükséges, hogy a munkában gazdag nap stresszt okozzon. Éppen ellenkezőleg: a jól megoldott, nehéz feladat elégedettséget, sőt, a kipihentség érzését hozza magával.” (65—68. o.)

A kötetben feladatokat, kérdőíveket, cselekvési terveket, időnaplórészleteket találunk. Erdemes ezeket áttekinteni, „adaptálni” magunk és tanítványaink „sikerei” érdekében.

És végül, álljanak itt a szerző zárszavai: „Legyen és maradjon következetes, ha írásos napi tervekkel és fontossági sorrenddel dolgo-

zik. Az időtervnapló — mint minden jó szándék — bizonyos önfegyelmet kíván a kezdeti időszakban, de megéri. Kívánunk Önnek sok sikert és több időt!”

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 1990., 69. l.

Dr. Farkas Katalin

VISSZHANG

Nagy örömmel olvastam dr. Szeléndi Gábor írását a Módszertani Közlemények 1990/5. számában. Tartalmával teljes mértékben egyetértetek, s azt csupán egy más, operatívabb oldalról szeretném kiegészíteni.

Dr. Szeléndi Gábor A szexuális nevelés néhány vitás kérdésével foglalkozik, nagy körültekintéssel. Egyik fejezetének címe „A nemi élet veszélyei” (p. 263.), ahol hivatkozik a nem kívánatos terhesség megszakítására, valamint az AIDS-re is.

Az operatívabb oldalról történő kiegészítésem az lenne, hogy tulajdonképpen az iskolában a nevelők, de elsősorban a gyerekek között állandóan (akár piktogrammos figyelmeztetés formájában is) ébren kell tartani az óvatosságot, a reális veszély érzetét. Így az AIDS-szel kapcsolatban a vírus hordozó vér, sperma, vaginális secretum, valamint a nyál iskolában történő fertőző lehetőségére. (Ne nyúlj más véréhez!, Ne köpködj! stb.) Egyben mindenféle testnedv (könny, verejték, vizelet) hordozhat fertőzést.

A másik ilyen dolog, ami nagyon fontos, hogy a rák, a rosszindulatú daganatok elsődleges kiszűrése a szülők, a nevelők, sőt, a gyermek feladata. Ehhez maga az orvostudomány is öndiagnosztikát javasol. Petrányi Belgyógyászati diagnosztikájának 558. oldalán, 10 pontban sorolja fel azokat az „ártalmatlan” tüneteket, amelyekkel feltétlenül szűrésre, vizsgálatra kell menni. S ha az AIDS és a rák tünethordozóit, megelőző lehetőségeit tudatosítjuk, akkor már akár egy második gyermek is jelzi, ha rendellenességet, kórosat észlel.

Ez a megoldás azonban csak akkor hoz eredményt, ha minden iskolában tudatosítják ezt a gyermekek körében. Az egészség tudni valói így akár a gyermekeken keresztül, vizsgaáramianak a családba is. A piktogrammos AIDS-felügyelet és az öndiagnosztikai tünetlehetőségeket nemcsak kifüggeszteni, kiírni kell, hanem állandóan gondoskodni is arról, hogy időben történjen az életmentő megelőzés.

SZOLNOKY KALMÁN

Győr